

పెట్టెకూడా మలుపు తిరిగి పోయింది. ఏదో సాధించిన అనుభూతి, వీడకలంపించి బయటపడ్డట్లు.

అరుణకేళి ఆస్వయంగా చూశాను. పాలిపోయి శాన్యంలోకి ఇంకా చూస్తూనే ఉంది.

ఒక్కసారి అనిపించింది—ఆ చెంపలను ఆర్ద్రంగా నిమరుతూ ఇలా చెప్పాలని: 'అది మనం దిగిపోయిన రైలు, అరుణా!'

* * *

శ్రీకాకుళం నుంచి జనతాలో వస్తున్నాను. లుఖణలబండి ఆవులిస్తూ, జోగుతూ మత్తుగా వెళుతుంది. స్టీవర్ కోక్ భాగి, ఏకటిగా ఉంది. గొణు క్కుంటూ ఇంకేం చేయాలో తెలియక వెనూ తూగుతున్నాను.

విశాఖ వెలుగులతో మెలకువ వచ్చింది. స్టేషను అంతా కలకలలాడుతుంది.

అంతా న్నూడెంట్లై. అన్నట్లు ఈ రోజే యూనివర్సిటీలో పరీక్షలు పూర్తయి పట్టున్నాయి. ఏళ్లంతా బోరుకోట్టి సంభకు తింటూరా దేవుడా అనిపించింది. నే నున్న బోగివారికి ఓ పదిమంది దండెత్తి వచ్చారు. అబ్బాయిలాంటి అమ్మాయిలూ, న న్యూ సు ల్లాం టి అబ్బాయిలూ. బడబడా వాగేస్తున్నారు.

పూనుకు తిరిగేస్తున్నారు. నా చుట్టూ స్టిల్లనీ ఆక్రమించేశారు. 'హమ్మయ్య! అందరికీ ఒక చోటే సీట్లొచ్చాడు' అని టి.టి.ఇ.ని వెచ్చుకుంది ఒక గుండ్రటి కళ్ల అమ్మాయి. బ్రాస్విష్టర్లూ, ప్లాస్టూలూ, పేకముక్కలూ, పెట్టె బోడా... అన్నీ హడావిడిగా సర్వేస్తున్నారు.

ఈ జాతుపొలికాళ్లందరికీ దేన్నీ చూసుకుని ఈ విడిసిపాలు అని ఆకోశం ముదలైంది నాలో. ఈ సరంజామా అంతా చూస్తూంటే చదువుకుని యూనివర్సిటీ నుంచి వస్తున్నట్లు లేదు. ఏదో ఎక్స్కర్షన్ నుంచి తిరుగు ముఖం పట్టినట్లుంది.

కాని, నా ఊహ సరే నదే. 'ధీమిలితో' ఎంత హాయిగా గడిపిం ఈ వేళ! రెండు జెడలతో సీటులో దుమ్ము దులుపుతూ అంటూంది ఓ అమ్మాయి. సీటునే కాకుండా పక్క కూర్చున్న అబ్బాయి పొంటునుకూడా దులిపేస్తోంది.

'ఎంత త్వరగా దగ్గరయ్యాం, చారూ! ఎంతగా కలిసి పోయాం!' గతాన్ని నెమరు వేసుకుంటూ కళ్లలో వెలుగును నింపు కుంటున్నాడు అతను. చారూ, పులుసూను. బాగుంది. 'పాడు కంలా పరీక్ష అయిపోయింది. ఒక్కసారిగా మరో ప్రపంచంలోకి ఆడుతూ పాడుతూ వెళ్లిపోయాం.'

'ఈ రాత్రంతా కలిసి ప్రయాణం చేస్తాం. మళ్ళీ ఎవరికీ వాళ్లమే. . . ప్సే!'

ఒక్కసారిగా అందరూ మూగబోయి నట్లయ్యారు.

'మళ్ళీ కలుసుకోగలమేమో కాని, మళ్ళా కలిసి ఉండలేం కదూ?'

నన్నూ కదిలించి దీ మాట. ఒక్క క్షణం జాలేసింది. ఏళ్లంతా ఒకే క్లాసులో కొన్ని ఏళ్లు కలిసి కట్టుగా ఉన్నవాళ్లు. విడిపోతున్నారు. గుత్తి నుంచి విడిపడి వాడి పోయే పూలలా.

కాని, మరో రెండేళ్లు పోయాక చూస్తే? ఉద్యోగం కోసం చెప్పులు అరుగుతూ కొందరూ, పెళ్లికొడుకుల ముందు పెళ్లి మాపులకు కూర్చుంటూ లేస్తూ కొందరూ.

ఒకళ్ల నోకళ్లు జ్ఞాపకం చేసుకునే దెందరు?

నా కళ్లముందు ఈ నిమిషంలో మెదులుతున్నారూ— యశోధర, రాజేశ్వరి, ఫిలిప్స్. . . ఏరీ ఏళ్లంతా? నాకే మవుతారు? నేను ఒక్క క్షణమన్నా వాళ్ల మనసుల్లోకి వస్తానా? ఏమో! డి.ఎ. చివరన విడిపోతూంటే యశోధర కళ్లలో నిండిన ఏళ్లను చూస్తూ, వాటిని తుడవగలిగి తుడవలేక పోయిన నన్నూ, నా అనమర్తతని నిందించు కుంటూ కదిలిపోయాను. నా గుండెల్లో ఆమె ఎప్పుడూ ఉంటుందనుకున్నాను. ఏదీ?

'అరుణా! నముద్రం హోరులో మీరు పాడిన పాట చెవుల్లో ఎప్పుడూ ప్రతిధ్వని స్తునే ఉంటుంది' ఏళ్ల సోది ఏళ్లదే కదా! నా ఆలోచనల్ని తెంచినందుకు కనురుకున్నాను.

'వందన సమర్పణలా మందరం?' అంతా నవ్వారు. తల పట్టుకు కూర్చున్నాను.

హమ్మయ్య! రైలు కదులుతుంది ఎన్ని యుగాలకి!

అత నెవరో భావకవితా ఉన్నాడు.

టి. ఎన్. వెంకటరత్నం

కంగారుగా దిగి వెళ్లి దోసిలి నిండా మల్లెలు తెచ్చి అమ్మాయిలందరి ఒక్కలో పోశాడు. వాళ్ల కళ్లు చెమరుస్తున్నాయి జెడల్లో ముడుచుకుంటూ ఒక్కొక్క పూపూ అబ్బాయిలకి ఇస్తున్నారు.

'నువ్వు తెచ్చి ఇచ్చిన వాటిలోదే ఇస్తున్నాను తీసుకో, రాజేంద్రా!' ఆ అరుణ చెమరుస్తూన్న కళ్లతో ఒకతనికి ఇచ్చింది.

చాల్లెండయ్యా. మేం చదువుకున్న

ప్రశ్న

మనిషి అడిగే ప్రశ్నలను బట్టి అతని మేధాను గ్రహించాలి గానీ, అతను ఇచ్చే సమాధానాలను బట్టి కాదు.

—చోల్డేర్

రోజుల్లో మేమూ ఇలా ఆత్మీయతలు కుమ్మరించుకున్నవాళ్లమే. ఏదీ? కాంం గడిస్తే కద, నీటివూడ రాతల్లా ఎలా చెరిగిపోయేదీ తెలిసిరావలసికీ!

'విశాఖపట్టణానికి వీడుకోలు' అంటు న్నాడు ఒకడు. 'పెట్టెలో' మిగతా ప్రయాణికుల కేసి చూశాను. కళ్లపు గించి బైతుల్లా చూస్తున్నారు. యూనివర్సిటీ స్టూడెట్లు, అంటే ఎంత గ్లాసురూ గట్టా మరీ! రేపు ఆ ఎవ్. ఎ. కాగితాలు పట్టుకుని నాలుగు రోజులు తిరిగేసరికి ఏళ్ల విడిసిపాలు చల్లారతుంది, దానితోబాటే ఆ గ్లాసురూ చప్పుబడుతుంది.

ఆ గిరగిరా తిరిగే కళ్ల అమ్మాయి మళ్ళీ మొదలు పెట్టింది, కళ్లు దీనంగా వాల్చేసి, 'మనం అందరం... మళ్ళీ ఎన్నాళ్లకి కలుసుకోగలం?'

'చప్పుల మీరు తుభలేఖలు పంపించేస్తే సరి.'

అందరూ నవ్వేశారు పూర్తిగా. ఆ అమ్మాయి కందిన బుగ్గలలో గారంగా పెదవిని వంకరలు తిప్పుతూ నవ్వు తూంది. ఏళ్లూ, ఏళ్ల చెత్త జోకులూ, వాటికీ నవ్వులూ అని నలుకున్నాను.

'మనలో మనం ఎవరి పెళ్లి జరిగివా అందరం తప్పకుండా హాజరవ్వాలి.' ఒక మహిళయుడు ప్రతిపాదించాడు. అంతా ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించారు.

కుర్రకారు. తెలియదు. నే నీమధ్య మా సేతుమాధవీ నీతాంత (ఒకే మనిషి పేరు) పెళ్లికి వెళ్లాను. కలిసి అయిదేళ్లు చదువుకున్న వాళ్లం. ఆమెను 'సేతూ' అని ఎప్పుడూ పిలిచేట్లు పిలిచేసరికే 'పెళ్లి

కొడుకుగారి మొహంలో రంగులు మారి పోయాను. ఇలా ఉంటాయి వరిస్థితులు. ఇదే ఆర్థాటంతో, ఇవే అవతారాల్లో ఈ సజ్జ అంతా కలిసి ఏ అమ్మాయి పెళ్లికి వెళ్లినా, ఆ పెళ్లి అమాంతంగా ఆగిపోయే వరిస్థితులు వచ్చేయవచ్చు. అంతా కలిసి పేక వేశారు. ఒక హాండ్ తక్కువైతే నన్నూ కలవమన్నారు. మొదలుపెట్టాం. కాని, ఒక్కళ్ల దృష్టి అటపై న లేదు కద!

ఈసారి సోది యూనివర్సిటీ తెక్కరక్కా, క్లాసులూ వైపు మళ్లింది.

ఒకసారి క్లాసులో ఒక శ్రీనివాసరావు నిద్రపోతున్నాడట. తెక్కరర్ లేసి మొహం కడుక్కు రమ్మన్నాడట. అతగాడు బయటికి వెళ్లి కాసేపటికి తిరిగి వచ్చాడట. 'సారీ, సారీ' అని క్షమాపణ చెప్పుకున్నాడట. తెక్కరరు — 'ఫరవాలేదు లేవోయ్, ఇంకెప్పుడూ క్లాసులో నిద్ర పోకు' అన్నాడట. సదరు శ్రీనివాసరావు— 'అది కాదు, సారీ, కుశాలాలో ఏళ్లు రావటం లేదు. మొహం కడుక్కో లేదు, సారీ' అన్నాడట.

'ఆ దేవ్యం. తెక్కరర్ని భరో చిత్తు చేశాడు, శీమా' అంటూంది చారు—ఈ కథంతా చెప్పి.

గతుక్కునున్నాను. నా విద్యార్థులు నన్నూ ఇలాంటి విశేషణలతోనే సత్కరిస్తుంటారా?

'ఇక మళ్ళీ పరీక్షల జ్వరాలు ఉండవు బ్రతుకుతా. ఏ ప్రాసెసరుకీ భయ పడుతూ చావక్కర్ లేదు.' తాపీగా నిట్టూరుస్తున్నాడు ఆ శీమా.

'గూడు వీడిన పక్కలం' అంది అరుణ, భుజాలు కుదిపి రెండు జడలూ ముందుకేసుకుని, మళ్ళీ వెనక్కి వెనురు కుని.

'అన్నట్లు, మీ రేం చేస్తున్నారు, మాస్టారు?' కరక్కాయలాంటి ప్రశ్న మీది కొచ్చి వడింది. ఏళ్లంతా. . . కాలేజీ. . . తెక్కరక్కా. . . పరీక్షలూ—

ఈ తలనాపి మంచీ బయట వడి పోతూన్న మనుషులు. మరీ. . . నేను...

'తెక్కరర్ గా ఉంటున్నానంటి! కష్టంగా చెప్పాను. వాళ్ల మొహాల్లో కళ కొన్ని కాలెట్లు ఒక్కసారిగా తగ్గిపోయింది. అవును మరీ— సానకంలో పుడకనే నేను. చాలా ఇబ్బందిగా ఫీయ్యాయు. ఎవరూ నోరు పెడవక పోవటం మరీ దుర్భరంగా ఉంది.

ప్రయత్నంమీద రెండు ఆవులింఠలు తెచ్చుకుని, చిటికెలుకూడా వేసుకుని, 'నిద్రపెట్టించండి' అంటూ బెర్ చేరు కున్నాను.

నన్నుగా ఏనీ వివబడవట్లు ఒక ఆడ నిట్టూర్పు వినబడింది. బుర్ర గిర్రున తిరిగింది. 'చదిలాడురా బాబూ!' అను కుంటున్నారా?

బుద్ధి తెలిసినప్పటినుంచి చదువులు మొదలౌతాయి. ఆ చదువు చదివి ఏదో గొప్పవాళ్ల మైపోతామవు అశా, పమ్మకం ప్రతి విద్యార్థిలోనూ ఉంటాయి. తాము చేరుకోవోయే ఆ గొప్ప హాదామొండు, తమ విదురుగా తమకు చదువు చెపుతున్న బడిపంతులు గిరిగాని తెక్కరరు ఉట్టిపడ

గాని చచ్చగా దిగదుడుపుగా కనిపిస్తాయి. ఎంత దురదృష్టవశాత్తూ వరిపీల్చి!

అధ్యాపకుల స్థాయి పెరగాలి. తీర్మానించేశాను. ఏ ప్రధాని అయితే ఇప్పుడే అమలు జరిపించేద్దను. వీరసంగా సప్రకృష్టాను.

ఎంత మారిపోయాను! విద్యార్థి ఉద్యోగిగా మారటం వరుగు లెత్తే ఆప్తుడైన అంగాలు కొట్టేసి ఎదుగా మార్చేసినట్లేనా?

హాల్సుమంటూ నవ్వులు వినిపిస్తున్నాయి నా ఆలోచనల్నికూడా విన్నేస్తున్నారా? నా గురించేనేమోనని బెంగ.

ఎంత అతిశయం అని ఆక్రం. బుద్ధి కేదంటూ క్రోళం.

నిజంగా ఎంత మారిపోయాను! ఎదుటి వాళ్ళ సంతోషాన్ని చూసి చంకోపించే పాటి సంస్కారాన్నికూడా పోగొట్టేందా నా ఏదాది నిరుద్యోగమూ, మరో ఏదాది చిరుద్యోగమూ?

కళ్ళనుంచి అనిరి వన్నూన్నట్లుంది. రెండు చేతులతో కళ్ళు కప్పుకున్నాను. శూన్యంలో ఏదో నా ముహూర్తా కనపడు తుంది. ఆ భావంగా, రాతిబొమ్మలా. ఇలాంటి ఫోటోనే ఎక్కడో చూసినట్లు న్నాను. ఈ వేళ ఏవరోనే.

అవును, ఏవరో చచ్చిపోయిన వాడి కంటబొమ్మ.

ఒళ్ళ గుర్చొడిచింది. చీ, మునీరి ఆలోచనలు. అంతా ఈ మేళం నజ్జ వల్ల. 'ఇప్పీ ఇప్పీయ్యాయ్య ఇప్పీ ఇప్పీయ్యాయ్య. . .'. అంతా కలిసి భోరున మొరుగు తున్నారు. ఒకటి వేళవకలూ, ఒకే వెకవకలూ.

వీళ్ళ మధ్య కూర్చోలేను. దూరంగా పోలేను. నిద్ర పోలేను. ఈ హంగామా అంతా చూస్తూ, నా విద్యార్థి జీవితం జ్ఞాపకం తెచ్చుకుంటూ ఇప్పటి బ్రతుకు పోల్చుకుంటూ కుళ్ళు కోవటమే నేను చేయగలిగినది.

జనతా నిట్టూరుస్తూ అనకాపల్లిలో ఆంగిది.

హమ్మయ్య! కాసేపు గాలి వీల్చుకోవచ్చునను కుంటూ దిగిపోయాను. మళ్ళ తిరుగు తున్న ఆలోచనలలో చీకట్లో ఈ చివర నుంచి ఆ చివర వరకూ వచ్చాల్సి చేస్తు వ్నాను. నిద్రలుగా కనిపిస్తూ రాజేంద్రా, అరుణా ఒక చెట్టుకింద దగ్గరగా ఒకరి చేతులు ఒకరు వట్టుకుని మౌనంగా మాట్లాడుకుంటున్నట్లున్నారు. ఆకుల మధ్యలోంచి వెన్నెం ఇద్దరి మధ్య

కురుస్తూంది. గిరుక్కువ వెనక్కు, తిరిగిను

మనసుకూడా గత దృశ్యం ఒక దాని వైపు గిగున తిరిగింది. రాజేకృరీ, నేనూ ఎంతో దగ్గర స్నేహితులం. ఎవ్. ఎ. అయిపోతూంటే స్నేహంకూడా అలాగే అగిపోతుందని ఎప్పుడూ అనుకోలేదు.

మరేదోగా మారుతుందనే నమ్మాం. ఆ నమ్మకం ఎప్పుడూ మాటల్లో వ్యక్తం కానేలేదు. కాలేజి దేవాడు ఏదో నాటకంలో పాత్రగా నేను తెర వెనుక నింపుని ఉన్నాను. రాజేకృరీ, ఎండుకో మరీ, వచ్చి వచ్చనే ఏదో మాట్లాడుతూంది. పాశాత్తుగా లైట్లు ఆరిపోయాయి. ఒక్క క్షణం. ఆమె ఈ వేలితో మృదువుగా నా

పెదవుల పైన తాసింది. ఆ ఒక్క క్షణమే. ఇంతలో లైట్లు వెలిగాయి.

తం దింతుకుని వెళ్ళిపోయిందామె. నూ మధ్య ఒక రకమైన వ్యక్తి కరణ అంటూ ఉంటే అదొక్కటే. కాని ఇప్పుడు. . . ఆ క్షణపు విలువ స్మృతులతో కప్పిస్తే ఇంకెక్కడ కనపడుతుంది?

నా వేలితో నేనేనా పెదవి నెచ్చుకోంచి, రాశాను.

ఈ రాజేంద్ర, అరుణ... మరెందరో ఇలా ఇప్పుడే కలిసి మధ్యటికీ చిటిచియి వాళ్ళు.

బుద్ధిగా పెట్టుకోకే వెళ్ళి కూల బిడ్డాను.

రైలు కదులుతూంటే వెలిపోతూన్న ముహూర్త అరుణ, వెనకే రాజేంద్ర అడుగు పెట్టారు.

చారు చుట్టుకున్న ఒక ప్రశ్న మేసింది. 'రెండేళ్ళ పోయేననికి ముప్పందరం ఏలా తయారౌతామా?' ఇదే దోరణి ఇంకా కొనసాగుతూండ్లుమాట.

ఒక అనుమానం వచ్చింది. ఈ అమ్మాయికి ఈ ప్రశ్న నా ముహూర్తా చూసి రాజేదు కద?

"అమ్మాయ్, బ్రతుకులో విద్యార్థి దళ ఓ రైలు ప్రయాణం తాంటిది. అంతా కొత్తదనంతో గుమ్మం గురించి కమ్మని ఉపాంతం పాసిపోతుంది. ఒక తోట ఒక స్టేషన్లో ఒకళ్ళం దిగిపోతాం. రైలు కదిలిపోతుంది. ఆ రైల్లో వాళ్ళకి ఇంకా ఆ కొత్తదనం, ఆ కమ్మటి ఉపాథా ఉంటూనే ఉంటాయి. ఒకసారి దిగిన వ్యక్తికి తానక్కడ దిగబడి పోయి వట్టు ఫీంపూనికి ఎంతో శాంతం వట్టుదు. కాని ప్రతి ఒక్కరూ ఎప్పుడూ ఒకప్పుడు ఆ చదువుల రైలునుంచి జీవితపు స్టాప్ పాం మీదికి దిగక తప్పదు."

నా ఘోష ఆమెకు ఏలా వినబడు తుంది?

'అరుణ సామర్లకోటలో దిగిపోతుంది, బెంగగా అంటున్నారెవరో.'

'ఓహో!' ఇండుకా ఈమె బుగ్గలు వీళాపురం దాటినప్పటినుంచి పతి పోతున్నాయి!

'అరుణా, మళ్ళి ఎప్పుడు కలుసు కుంటామో? ఒక పాట పాడవూ. . . అరుణాసారి.'

ఒకసారి అందరికీనీ, బయటి వెన్నెం కేసీ మాసి మొదలుపెట్టింది అరుణ.

'కథిత్వ చాయిమోం మే. . . పాపూరి యాద్ ఆయ్యో. . .' మళ్ళెం వదిమకంబోటాలు గుండెల్లోకి దోలుచు కుంటూ పోతుంది ముఖారో బేగం

పాట అరుణ మధ్య పాట అగిపోయేనరికి గుండెల్లో ఏదో కెరికేన్ పట్టింది. కాని . . . కాని. . .

ఈ 'యాద్' నా వట్టు ఎందరికి ఉంది ఇప్పుడు? నా కోసం ఇలాటి పాట పాడే వారెవరున్నారు?

గతకాలపు దృశ్యాన్ని ఒక్కొక్కటి ఒక్కొక్క అవుతున్నమైన కప్పిటి బొట్టుగా రాజబోతూంటే తమాంబంబు కున్నాను.

రాజేంద్ర అందుకున్నాడు.

'వీలిమేఘాలలో గాలికెరలాలలో వీపు పాడే పాట. . . వినిపించునేవళ . . .'

నా స్నేహితుడు నారాయణ వెంటనే జ్ఞాపకం వచ్చాడు. శ్రీ కోసం 'ఏగిసి పోకే హృదయమా' అంటూ ఎన్ని పాటలు పాడే వాడనీ! ఆ అమ్మాయి మరీ మరీ అడిగి పాడించుకునేది 'వీలిమేఘాలలో' పాట. ఆలా ఆలా ఎన్నో ఊపాలూ ఆలాలూ పెంచుకున్నాడు. ఆమెకు వెళ్ళింది.

అతనూ నిద్రబిళ్ళలలో కాళ్ళతంగా నిద్ర పోయాడు.

విద్యార్థి జీవితం. . . ఇంద్రధనుసులా ఎన్ని రంగులు. దానిలో. . . ఎంత ఒకరల్ల. . . కాని బ్రదుకు తుపాసులో వెలిగి పోవటానికి ఎంత సేపు. . .

పాపూర్లకోటలో జనతా గురక నాసి అగింది.

'వేసీ జర్నీ. . . డైకెంట్ టైం . . . మరీచివారు కదూ?' నాదానిడిగా నవ్వేస్తూ అనేస్తూ, అంతలోనే మొహాన్ని నయ్యాపైసంత చేసుకుంటూ సాపా స్లలో దిగిపోతూంది అరుణ.

నేనూ ఇక్కడే దిగాలి. దిగుతున్నాను.

"మోమెట్ల కనులు" చిత్రం—వి, నక్కబాయి (కొత్తగూడెం)

'టూటా అరుణా, గుడ్ బై. . .'. అంతా చేతులు ఉప్పుతూ ఉద్యోగంగా చెప్పుతున్నారు.

నాకు ఇలా వీడుకోలు ఇచ్చేవారెవరు? వీళ్ళకు నే నేమీ కాను. నే నొక్కడినే నాకు వేసే. బ్రతుకు గాడిలో 'వడ్డ గానుగెద్దులన్ని ఇంతే. ఒక్క రవరవ లాడుతూంది.

రైలు కదిలిపోతుంది. చీడ వదిలినట్టు.

వాళ్ళ కేళూ, అరుపులూ ఇంకా దురద చెడుతున్నాయి.

అరుణ సీసీ మాశాను.

వీళ్ళ కుమరుగైతే, ఈ రైలు వెళ్ళిపోతే, ఈమే నా లాగే బయట మిగిలిపోతుంది.

పాటిపోయి వెణుకుకూన్న పెదవులతో ఆటే చూస్తూంది అరుణ.

ఈమె గురించి ఇంక నాకు అనూయ వడలానికేమంది? ఇద్దరం మాకు నేమొక మిగిలిపోయిన వాళ్ళమే.

అందుకే అనిపించింది— అమెను దగ్గరకు తీసుకుని ఆ చెంపింది ఆర్రంగా నిమరాలని, ఇంకా ఏదో చెప్పానని అనిపించింది.

'అది నువం దిగిపోయిన రైలు, అరుణా' అని.

